

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра ландшафтної архітектури та фітодизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ Лісового і садово-паркового господарства
Роман ВАСИЛИШИН.
17 травня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри ландшафтної
архітектури та фітодизайну
Протокол №14 від 17 травня 2024 р.

Завідувач кафедри
Олена КОЛЕСНІЧЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Лісове господарство»
Наталія ПУЗРІНА.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА СПРАВА»

Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність: 205 «Лісове господарство» ОС «Бакалавр»
Освітня програма «Лісове господарство»
ННІ лісового і садово-паркового господарства
Розробник: професор, д.б.н., професор Попович С.Ю.

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни Природно-заповідна справа

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>206 — “Садово-паркове господарство</i>	
Освітня програма	<i>“Садово-паркове господарство”</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	немає	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	4	2
Лекційні заняття	30	4 год.
Практичні, семінарські заняття	30	4 год.
Лабораторні заняття	<i>немає</i>	<i>немає</i>
Самостійна робота	60	<i>немає</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	<i>немає</i>

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – це професійна підготовка бакалаврів садово-паркового господарства, які зможуть при необхідності працювати на територіях природно-заповідного фонду, застосування ними знань для наукової діяльності, організації ведення екозбалансованого господарювання у парках, лісокористування у парках та його ефективного екологічного контролю. Завданнями навчальної дисципліни «Природно-заповідна справа» є: надання студентам теоретичних і практичних знань, вироблення у них професійної потреби щодо необхідності покращання екостану країни згідно з конституційним правом населення на чисте довкілля через створення географічно репрезентативної мережі природно-заповідних територій; усвідомлення необхідності переходу на збалансоване співвідношення земель природнозаповідного фонду з іншими категоріями

лісових земель і визнання його обов'язковою складовою сталого розвитку держави; закріплення стереотипу пріоритетності збереження біотичного та ландшафтного різноманіття через формування національної екологічної мережі України, уявлення організації системи екологічно моніторингу природоохоронних територій та управління ними, підвищення рівня екологічної та природоохоронної свідомості майбутніх лісівників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: етапи історичного розвитку природно-заповідної справи; сучасний стан природно-заповідної справи як галузі; міжнародні та національні класифікації природоохоронних територій; механізм резервування природних територій для їх майбутнього заповідання; процедуру створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду; систему управління природно-заповідним фондом України; чинне законодавство про природнозаповідний фонд; структурно-функціональну організацію природно-заповідного фонду; сучасну мережу природно-заповідного фонду та структуру екомережі; засоби збереження природнозаповідного фонду; напрями використання природно-заповідного фонду.

уміти: застосувати знання в професійній та природоохоронній діяльності; визначати наукову цінність біорізноманіття природно-заповідного фонду; обґрунтовувати виділення і створення природно-заповідних територій; володіти методами проектування природнозаповідних територій; встановлювати режими збереження заповідних екосистем; оцінювати вплив антропогенних факторів на заповідні екосистеми; організувати громадський контроль природно-заповідного фонду; діяти у складі служб державної охорони природно-заповідного фонду; проводити найпростіші наукові спостереження в заповідних екосистемах; організовувати еколого-освітню, просвітню та рекреаційну діяльність.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК): 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. 2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел. 3. Здатність учитися, оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях. 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, виявляти, ставити та вирішувати проблеми. 5. Здатність проводити дослідження, оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт, приймати обґрунтовані рішення та генерувати нові ідеї. 6. Здатність працювати автономно та у команді, бути критичним і самокритичним, спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 7. Здатність мотивувати людей для здійснення спільної мети, виявляти ініціативу та підприємливість. 8. Здатність спілкуватися іноземною мовою,

працювати в міжнародному контексті, використовувати інформаційні та комунікаційні технології. 9. Здатність спілкуватися з фахівцями своєї галузі (з експертами з інших галузей). 10. Здатність планувати та управляти часом. 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. 12. Прагнення до збереження довкілля.

спеціальні (фахові) компетентності (СК): 1. Базові знання зі спеціалізованих підрозділів екології, ботаніки, дендрології, зоології, проектування, формування та експлуатація компонентів садово-паркових об'єктів, захисту і охорони декоративних рослин. 2. Практичні навички з проектування, створення і експлуатації заповідних об'єктів СПГ, проектування, створення та експлуатації компонентів охоронних рослинних угруповань. 3. Уміння застосовувати знання та розуміння процесів формування заповідних об'єктів СПГ для розв'язання виробничих технологічних задач на фоні сучасних екологічних викликів. 4. Навички оцінювання, інтерпретації та синтезу теоретичної інформації та практичних виробничих і дослідних даних у галузі ПЗС. 5. Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності міцні знання, зокрема сучасні досягнення у формуванні системи ПЗФ. 6. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності в галузі заповідної геосозології. 7. Здатність розв'язувати коло проблем та задач під час управління установами ПЗФ, шляхом самостійного навчання освоювати нові напрями, використовуючи здобуті знання у галузі ПЗС. 8. Уміння застосовувати знання та навички для проведення робіт з кадастру охоронних паркових екосистем, збереження та охорони біорізноманіття на об'єктах СПГ, підвищення їх екологічного потенціалу. 9. Навички розроблення концептуальних та інноваційних проектних рішень з планування комплексних заповідних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та урбодизайну. 10. Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

Програмні результати навчання (ПРН): 1. Аналізувати основні етапи та закономірності історичного розвитку країни, садово-паркової галузі та природно-заповідної справи для формування громадянської позиції, формування національної гідності та патріотизму. 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти у галузі природно-заповідної справи. 3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію. 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення садово-паркового господарства на штучних об'єктах природнозаповідного фонду. 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку штучних зелених насаджень, теорії та принципи ведення садово-паркового господарства для вирішення завдань професійної природоохоронної діяльності. 6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей. 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення

садово-паркового господарства на штучних об'єктах природно-заповідного фонду, знання з економіки та права для забезпечення ефективної природоохоронної діяльності. 8. Проектувати та організовувати ведення садово-паркового господарства на штучних об'єктах природно-заповідного фонду відповідно до встановлених вимог. 9. Застосовувати лісівничі, ботанічні та екологічні загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання. 10. Аналізувати результати досліджень показників дерев, деревостанів, їх стану та довкілля на природно-заповідному фонді. 11. Оцінювати значущість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, міських зелених насаджень на штучних об'єктах природно-заповідного фонду і робити аргументовані висновки. 12. Інтегрувати та удосконалювати виробничі процеси ведення природно-заповідної справи.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи природно-заповідної справи														
Тема 1. Сутність природно-заповідної справи	1	4	2	-			2	1	1					
Тема 2. Історія природно-заповідної справи	2	12	2	2			8	2	1	1				
Тема 3. Заповідна спадщина природи	3	10	2	2			6							
Тема 4. Ідеології й теорії природно-заповідної справи	4	6	2	2			2	1		1				
Тема 5. Класифікації природоохоронних територій.	5-6	23	7	9			7							
Разом за змістовим модулем 1	55		15	15			25	4	2	2				
Змістовий модуль 2. Прикладні основи природно-заповідної справи														
Тема 1. Система формування ПЗФ як основи екомережі	7-12	38	9	9			20	2	1	1				
Тема 2. Структурнофункціональна організація ПЗФ	13-15	27	6	6			15	2	1	1				
Разом за змістовим модулем 2	65		15	15			35	4	2	2				
Усього годин	120		30	30				8	4	4				
Курсовий проект (робота) з _____ _____	-													
(якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120		30	30			60	8	4	4				

3. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія природно-заповідної справи	2
2	Заповідна спадщина природи.	2
3	Ідеології й теорії природно-заповідної справи	2
4	Система формування ПЗФ як основи екомережі.	9
5	Структурнофункціональна організація ПЗФ	9
6	Структурно-функціональна організація природно-заповідного фонду	6

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія ПЗС	5
2	Заповідна спадщина природи. Ідеології й теорії ПЗС	10
3	Класифікації природоохоронних територій	10
4	Система формування ПЗФ як основи екомережі	20
5	Структурно-функціональна організація ПЗФ	15

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- захист та практичних робіт тощо.

6. Методи навчання:

- пасивні методи навчання: засвоєння лекційного матеріалу;
- активні методи навчання: полеміка, ділові ігри, ситуаційні завдання, логічні схеми, тренінги тощо;
- демонстраційні матеріали: слайди, відеофільми, географічні карти;
- моделювання мереж природно-заповідного фонду;
- моделювання екомереж різних рівнів;
- застосування прикладів стандартів ISO тощо.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- захист та практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах

- інші види.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1584#section-0>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.
- 1. Бурда Р.І., Андрієнко Т.Л., Клименко О.М., Борисик Б.В. Заповідна справа. Програма навчальної дисципліни для підготовки фахівців в аграрних вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації з напрямку 0708 «Екологія» (спеціальність 6.070800 «Екологія та охорона навколишнього природного середовища». – Київ: Аграрна освіта, 2003. – 9 с.
- 2. Попович С.Ю., Корінько О.М. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Природно-заповідна справа» студентами денної форми навчання за напрямом 1304 – «Лісове і садово-паркове господарство». – К.: Видавничий центр НАУ, 2005. – 27 с.
- 3. Попович С.Ю., Корінько О.М. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Природно-заповідна справа» студентами заочної форми навчання за напрямом 1304 – «Лісове і садово-паркове господарство». – К.: Видавничий центр НАУ, 2005. – 25 с.
- 4. Попович С.Ю., Корінько О.М., Гузій А.І., Парчук Г.В. Природно-заповідна справа. Програма навчальної дисципліни для підготовки фахівців

напряму 1304 «Лісове та садовопаркове господарство» в аграрних вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації. – К.: Аграрна освіта, 2005. – 11 с.

- 5. Природно-заповідна справа. Підручник / Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2024. – 392 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

основні

1. Грищенко Ю.М. Основи заповідної справи: Навч. посіб. – Рівне: РДТУ, 2000. – 239 с.
2. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За ред.. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306 с.
3. Заповідна справа / ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., СОЛОДКИЙ В.Д., МАСІКЕВИЧ Ю.Г. та ін. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2002. – 240 с.
4. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідникове видання. – Ужгород: підприємство «Ліра», 2002. – 312 с.
5. Основи заповідної справи. – К.: Видавн.-поліграф. центр «Київський університет», 2002. – 128 с.
6. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа. Навчальний посібник. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.
7. Солодкий В.Д., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., МАСІКЕВИЧ Ю.Г., Білокінь М.В., Гринь С.О., Шапорєв В.П., Моїсєєв В.Ф. Заповідна справа: Підручник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 288 с.
8. Фурдичко О.І., Сівак В.К., Солодкий В.Д. Заповідна справа в Україні: Підручник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с.

допоміжні

1. Горб К.М. Теорія та практика організації території особливої охорони: Навч. посіб. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. – 56 с.
2. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., МАСІКЕВИЧ Ю.Г., СОЛОДКИЙ В.Д. та ін. Управління природоохоронною діяльністю. – Харків: НТУ «ХПІ», 2002. – 304 с.

інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua/laws/> – Природоохоронне законодавство України;
2. <http://www.menr.gov.ua/> – Міністерство охорони навколишнього природного середовища України;
3. <http://unesco.org/mab> – Програма ЮНЕСКО «Людина і біосфера» щодо біосферних резерватів;
4. <http://www.ecnc.nl/doc/lynx/> – Всеєвропейська екологічна мережа;
5. www.panda.org/dcro – Міжнародний фонд дикої природи (WWF International, Дунайсько-Карпатська програма);
6. <http://whc.unesco.org/heritage.htm> – Конвенція про Всесвітню спадщину; <http://ramsar.org/> – Рамсарська конвенція;
7. www.biospace.nw.ru; www.ecoethics.ru; www.elol.nw.ru/kekz – Київський еколого-культурний центр;
8. <http://www.biodiv.org/default.shtml> – Науково-освітній центр збереження біорізноманіття Мінприроди України та НУ «Києво-Могилянська академія»;
9. www.proforest.org – Міжнародний методичний посібник з проблем збереження особливо цінних лісів.